

पठतु संस्कृतम्

कोविदः

व्याकरणम्

णिजन्ताः

णत्वम्

- रामेण बालेन
- न् -> ण्
- निमित्तम्
  - रेफः (रकारः)
  - षकारः
  - ऋकारः

णत्वम्

- अव्यवधायकवर्णाः (अव्यवधायकाः)

अ आ इ ई उ ऊ ए ऐ ओ औ

ह य व

क ख ग घ ङ (क-वर्गः)

प फ ब भ म (प-वर्गः)

- व्यवधायकवर्णाः (व्यवधायकाः)

अन्य-सर्वाणि अक्षराणि

णत्वम्

- पदान्ते नकारस्य णत्वं न भवति ।
  - राजन्, बालकान्, लोकान्, कर्मन्
- समासे पूर्वपदे निमित्तम्, उत्तरपदे नकारः - णत्वं न भवति ।
  - राम-नाम, मधुर-गानम्

निमित्तम्

णत्वम्

अव्यवधायकः/व्यवधायकः

रेफः

मारीचेन

च् - व्यवधायकः

षकारः

भेषजानि

ज् - व्यवधायकः

षकारः

चेष्टानाम्

ट् - व्यवधायकः

रेफः

सर्वेण

व्, ए - अव्यवधायकाः

षकारः

क्षामेण

आ, म्, ए - अव्यवधायकाः

णिच्-प्रत्ययः

प्रेरणार्थकाः

बालकः (स्वयमेव) पठति ।

माता (पठनार्थं प्रेरयति) पाठयति ।

णिच्-प्रत्ययः

बालिका खादति ।

माता खादयति ।

णिच्-प्रत्ययः

छात्रः पठति ।

अध्यापिका छात्रं पाठयति ।

पठ् -> पाठि

पठति -> पाठयति ।

णिच्-प्रत्ययः

शिशुः पठति ।

शिशुः खादति ।

शिशुः हसति ।

शिशुः चलति ।

शिशुः क्रीडति ।

शिशुः शृणोति ।

अम्बा शिशुं पाठयति ।

अम्बा शिशुं खादयति ।

अम्बा शिशुं हासयति ।

अम्बा शिशुं चालयति ।

अम्बा शिशुं क्रीडयति ।

अम्बा शिशुं श्रावयति ।

णिच्-प्रत्ययः

दशमगणस्य धातवः स्वार्थे

चोरयति, कथयति, क्षालयति, गणयति

अन्य-सर्वे प्रेरणार्थे

पाठयति, खादयति, पातयति, हासयति

णिच्-प्रत्ययः

अ --> आ

पठति	- पाठयति
नयति	- नाययति
पतति	- पातयति
धरति	- धारयति
हसति	- हासयति

अ ✗ आ

गच्छति	- गमयति
नमति	- नमयति
वन्दते	- वन्दयति
कम्पते	- कम्पयति
रमते	- रमयति

णिच्-प्रत्ययः

इ, उ, ऋ -> ए, ओ, अर्

लिखति - लेखयति

तुष्यति - तोषयति

क्रुध्यति - क्रोधयति

नृत्यति - नर्तयति

अन्यस्वराः - आ, ई, ऊ

खादति - खादयति

धावति - धावयति

कूर्दति - कूर्दयति

क्रीडति - क्रीडयति

णिच्-प्रत्ययः

आकारान्त-धातवः

ददाति	- दापयति
जानाति	- ज्ञापयति
याति	- यापयति

विशेष-धातवः

पश्यति	- दृश्	- दर्शयति
तिष्ठति	- स्था	- स्थापयति
पिबति	- पा	- पाययति
यच्छति	- दा	- दापयति
जिघ्रति	- घ्रा	- घ्रापयति

णिच्-प्रत्ययः

गच्छति

लिखति

मिलति

जानाति

स्मरति

पिबति

गमयति

लेखयति

मेलयति

ज्ञापयति

स्मारयति

पाययति

णिच्-प्रत्ययः

(पठ्) / (पाठ्)

पठति - पाठयति

अपठत् - अपाठयत्

पठिष्यति - पाठयिष्यति

पठतु - पाठयतु

पठेत् - पाठयेत्

(पठ्) / (पाठ्)

पठनीयम् - पाठनीयम्

पठितव्यम् - पाठयितव्यम्

पठितवान् - पाठितवान्

पठितः - पाठितः

पठित्वा - पाठयित्वा

प्रपठ्य - प्रपाठ्य

पठितुम् - पाठयितुम्

णिच्-प्रत्ययः

लट्

लङ्

लृट्

कतवतु

तव्यत्

तुमुन्

त्वा

अनीयर्

पाठ्

पाठयति

अपाठयत्

पाठयिष्यति

पाठितवान्

पाठयितव्यम्

पाठयितुम्

पाठयित्वा

पाठनीयम्

णिच्-प्रत्ययः

कृष्णः नवनीतं चोरयति ।

स्वार्थे

माता पुत्र्या अन्नं पाचयति ।

प्रेरणार्थे

हस्तिपकः गजेन कदलीफलं खादयति ।

प्रेरणार्थे

पिता कोपेन पुत्रं ताडयति ।

स्वार्थे

गृहिणी गृहं मार्जयति । ।

स्वार्थे

गृहिणी सेविकया गृहं मार्जयति ।

प्रेरणार्थे

णिच्-प्रत्ययः

सारथिः अश्वान् (धाव्) ।

धावयति

माता अन्नं बालकेन (खाद्) ।

खादयति

विदूषकः सर्वान् (हस्) ।

हासयति

अहं तेन पत्रं (लिख्) ।

लेखयामि

कृपया भवान् मां (स्मृ) ।

स्मारयतु

सा घटं भूतले (स्था) ।

स्थापयति

णिच्-प्रत्ययः

द्वितीया/तृतीया विभक्तिः

छात्रः पठति ।

अध्यापिका छात्रं पाठयति ।

छात्रः उत्तराणि लिखति ।

गुरुः छात्रेण उत्तराणि लेखयति ।

णिच्-प्रत्ययः

छात्रः उत्तराणि लिखति ।

कर्ता - छात्रः

क्रिया कर्तारम् अनुसरति ।

गुरुः छात्रेण उत्तराणि लेखयति ।

प्रेरक-कर्ता गुरुः - प्रयोजक-कर्ता

प्रेरित-कर्ता छात्रः - प्रयोज्य-कर्ता

छात्राः उत्तराणि लिखन्ति ।

कर्ता - छात्राः

क्रिया कर्तारम् अनुसरति ।

गुरुः छात्रैः उत्तराणि लेखयति ।

प्रेरक-कर्ता गुरुः - प्रयोजक-कर्ता

प्रेरित-कर्तारः छात्राः - प्रयोज्य-कर्तारः

णिच्-प्रत्ययः

गुरुः छात्रेण उत्तराणि लेखयति ।

प्रेरक-कर्ता – प्रथमा

प्रेरित-कर्ता – तृतीया

क्रिया प्रेरक-कर्तारम् अनुसरति ।

गुरुः छात्रैः उत्तराणि लेखयति ।

त्वं छात्रैः उत्तराणि लेखयसि ।

अहं छात्रैः उत्तराणि लेखयामि ।

णिच्-प्रत्ययः

विशिष्ट-क्रियाणां - द्वितीया

गत्यर्थकाः	- गच्छति, याति ...
ज्ञानार्थकाः	- बुध्यते, जानाति ...
भोजनार्थकाः	- पिबति, अश्नाति ...
शब्दकर्मणः	- अधीते, गायति ...
अकर्मकाः	- हसति, धावति ...

णिच्-प्रत्ययः

खादति

धावति

हसति

क्रीडति

ददाति

पिबति

खादयति

धावयति

हासयति

क्रीडयति

दापयति

पाययति

णिच्-प्रत्ययः

पतति

लिखति

पश्यति

स्मरति

पठति

मिलति

पातयति

लेखयति

दर्शयति

स्मारयति

पाठयति

मेलयति

णिच्-प्रत्ययः

जानाति

श्रुणोति

गच्छति

तिष्ठति

चलति

प्राप्नोति

ज्ञापयति

श्रावयति

गमयति

स्थापयति

चालयति

प्रापयति